

Beleidsregels houtopstanden gemeente Hattem

Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Hattem;

gelet op artikel 4.10, 4.11 tweede lid en 4.11a, van de Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Hattem 2021; en artikel 156, derde lid, Gemeentewet.

besluit

vast te stellen de volgende beleidsregels houtopstanden gemeente Hattem

1 Reikwijdte regeling

Deze beleidsregels zijn van toepassing op:

- de beoordeling van vergunningaanvragen voor het vellen van houtopstanden, zowel op particuliere grond als op gemeentegrond. Het betreft houtopstanden waarvoor voor het vellen of doen vellen een omgevingsvergunning noodzakelijk is;
- de beoordeling of al dan niet sprake is van noodkap;
- de actualisatie van de Bomenlijst en beoordeling van verzoeken tot opname van bomen op de Bomenlijst;
- de toekenning van herplantplicht of compensatie bij vellen of doen vellen van een houtopstand.

2 Nadere uitwerking definities

In Bijlage 1 is een nadere uitwerking opgenomen van de in artikel 4.10 van de Algemene Plaatselijke Verordening omschreven definities.

3 Nadere uitwerking weigeringsgronden

In afwijking van artikel 1:8 kan een aanvraag tot vellen of doen vellen van een houtopstand worden geweigerd op grond van één of meerdere van onderstaande waarden:

- a. de natuurwaarde van de houtopstand;
- b. de landschappelijke waarde van de houtopstand;
- c. de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpschoon;
- d. de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
- e. de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;
- f. de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand.

Hieronder een nadere bepaling van hierboven genoemde waarden. Deze nadere bepalingen worden gebruikt als toetsingskader bij het verlenen, verlenen onder voorschriften of weigeren van een vergunning tot vellen of doen vellen van de houtopstand.

Bepaling natuurwaarde houtopstand:

- De houtopstand maakt onderdeel uit van de groenstructuur zoals vastgelegd in het groenstructuurplan als onderdeel van de Groenstructuurvisie Hattem (maart 2021);
- De houtopstand is belangrijk onderdeel van het functioneel leefgebied van in het wild levende plant- en/of diersoorten, als foerageergebied, voortplantingsplaats, rustplaats, verbindingzone of stapsteen tussen grotere leefgebieden. In veel gevallen zal dan ook de Omgevingswet van toepassing zijn;
- De houtopstand staat op een plek die door het RCE aangemerkt is als Landschappelijk groen erfgoed, als waardevolle groeiplaats voor inheemse bomen en struiken en met een (potentieel) autochtone zaadbank;
- De houtopstand bestaat uit één of meerdere inheemse boom- of struiksoorten passend bij het betreffende landschapstype;
- De houtopstand heeft een weinig voorkomende dikte, leeftijd of grootte ten opzichte van de houtopstanden in de directe omgeving;
- De houtopstand is (deels) dood, afstervend of ziek, maar heeft daarmee juist een hoge waarde voor de biodiversiteit, waarbij wel gehandeld wordt volgens de wet wat betreft openbare veiligheid en eventuele verspreiding van plantenziektes.

Bepaling landschappelijke waarde houtopstand:

- De houtopstand maakt onderdeel uit van belangrijke groene lijnen in het landschap, als onderdeel van de groenstructuur, vastgelegd in het groenstructuurplan als onderdeel van de Groenstructuurvisie Hattem (maart 2021) en draagt hier aan bij;
- De houtopstand betreft of is onderdeel van een landschapselement dat bijdraagt aan het betreffende landschapstype of gebiedspaspoort.

Bepaling waarde houtopstand voor stadsschoon en cultuurhistorische waarde

- De houtopstand is onderdeel van de groenstructuren of groene stadsentrees vastgelegd in de ontwerpvisie binnenstad & singels als onderdeel van de Groenstructuurvisie Hattem (maart 2021).
- De houtopstand versterkt of maakt onderdeel uit van de lokale geschiedenis van de plek waar deze staat of is onderdeel van de cultuurhistorische lijnen vastgelegd in het groenstructuurplan als onderdeel van de Groenstructuurvisie Hattem (maart 2021).
- De houtopstand staat op de Bomenlijst als waardevolle boom;
- De houtopstand past binnen de voorwaarden van het molenbiotoop van historische korenmolen De Fortuin.

Bepaling beeldbepalende waarde houtopstand

- De houtopstand is door zijn grootte, vorm en verschijning moeilijk vervangbaar voor het karakter van de omgeving;
- De houtopstand is een belangrijk herkenningspunt of oriëntatiepunt voor bewoners en bezoekers;
- De boom is onderdeel van een boomgroep of uniforme laanbeplanting die een karakteristieke structuur in stad op landschap zichtbaar maakt.

Bepaling waarde houtopstand voor leefklimaat

- De houtopstand is vitaal en draagt bij aan één van onderstaande punten:
 - o Vermindering hittestress;
 - o Onderdeel van speel- of sportvoorziening;
 - o Van grote waarde voor de groenbeleving van bewoners.

4 Nadere uitwerking belangenafweging

Het afwegen van belangen is vaak lastig. De nadere uitwerking van de weigeringsgronden geeft een deel van het toetsingskader weer voor het al dan niet verlenen van een vergunning voor het vellen of doen vellen van de houtopstand. Daarnaast wegen overlast en maatschappelijk ook mee bij de beoordeling. Hieronder een nadere toelichting op overlast en maatschappelijk belang als onderdeel van het toetsingskader voor het beoordelen van een vergunningaanvraag.

Overlast

Bewoners ervaren woongenot, maar soms ook overlast van een houtopstand, bijvoorbeeld door schaduw in de tuin of op de zonnepanelen, stuifmeel, vallende vruchten of vallende bladeren. Soms vragen bewoners vanwege overlast aan de gemeente om een gemeentelijke houtopstand intensiever te onderhouden of zelfs te vellen. Daarnaast kan een bepaalde vorm van overlast van de eigen houtopstand reden zijn om een kapaanvraag in te dienen voor het vellen van de eigen houtopstand. In een aantal gevallen zal sprake zijn van een gerechtvaardigd belang, in sommige gevallen zijn één of meerdere weigeringsgronden van toepassing, omdat de houtopstand bijvoorbeeld een hoge natuur- of cultuurhistorische waarde heeft. Dit belang kan zwaarder wegen dan de overlast die ervaren wordt. Deze beleidsregels voor houtopstanden zijn bedoeld ter behoud van waardevolle houtopstanden, niet om deze te vellen. In lijn met de aangenomen motie 'Kappen met Kappen' en de groenstructuurvisie. Vanuit deze gedachte worden geen gemeentelijke houtopstanden geveld vanwege een beperkte mate van overlast. Ook wordt geen vergunning verleent voor het vellen van de eigen houtopstand als sprake is van een beperkte mate van overlast. Heeft de houtopstand geen hoge waarde, waarbij geen weigeringsgronden van toepassing zijn, dan wordt een kapvergunning verleend, inclusief herplantplicht in lijn met de groenstructuurvisie.

Zwaarwegend maatschappelijk belang

In sommige gevallen moet een houtopstand geveld worden vanwege zwaarwegend maatschappelijk belang. Als er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en één of meerdere weigeringsgronden, dan wordt een uitgebreide afweging gemaakt. Als zwaarwegend maatschappelijk belang duidelijk kan worden aangetoond, kan een vergunning voor het vellen van de houtopstand worden verleend. Is daarbij sprake van één of meerdere weigeringsgronden dan zal middels herplant voldoende compensatie moeten plaatsvinden voor de waarden die aangetast worden.

Het vellen van een houtopstand dient een zwaarwegend maatschappelijk belang als deze voldoet aan één van onderstaande criteria:

- het behoud van de houtopstand vormt binnen 6 maanden een ernstig veiligheids- of gezondheidsrisico voor personen of goederen;
- het vellen van de houtopstand is noodzakelijk voor de woningbouwopgave of vanwege de bouw van belangrijke openbare voorzieningen, zoals een sport- of gezondheidscentrum;
- het vellen van de houtopstand is noodzakelijk voor de energietransitie, waaronder aanleggen van kabels en leidingen en plaatsen van energiestations;
- het vellen en herplanten van de houtopstand is noodzakelijk om de houtopstand beter aan te laten sluiten op de groenstructuurvisie en/of klimaatbestendig te maken.

De aanvrager is verplicht zwaarwegend maatschappelijk belang aan te tonen met een berekening of rapportage van een deskundige.

5 Nadere uitwerking spoedeisend belang of direct gevaar

Artikel 4.11 lid 4 stelt dat het verbod op het vellen van een houtopstand niet van toepassing is als de burgemeester toestemming verleent voor het vellen van een houtopstand in verband met een spoedeisend belang voor de openbare orde of een direct gevaar voor personen of goederen, ook wel noodkap genoemd.

Er is sprake van spoedeisend belang of direct gevaar en daarbij noodkap, als de procedure voor het aanvragen van een omgevingsvergunning redelijkerwijs niet meer doorlopen kan worden. Bij twijfel over spoedeisend belang of direct gevaar moet de situatie beoordeeld worden door een deskundige.

Hieronder een nadere uitwerking van spoedeisend belang of direct gevaar, zodat een zo objectief mogelijk besluit kan worden genomen door het college.

Bepaling spoedeisend belang voor openbare orde

De houtopstand voldoet aan onderstaande criteria:

- de houtopstand verricht binnen nu en enkele weken onevenredige en ernstige schade aan openbare gebouwen en werken, zoals infrastructuur, civiele werken of andere (bouw)werken. Hierbij kan gedacht worden aan wortelopdruk, schade aan funderingen of risico op vallende takken.
- deze schade is niet te voorkomen met eenvoudige maatregelen als snoeien van grof dood hout.
- deze schade is aangetoond door een deskundige.

Bepaling direct gevaar voor personen of goederen

De houtopstand voldoet aan één van onderstaande criteria:

- de houtopstand levert binnen nu en enkele weken direct gevaar op voor personen en/of goederen. Hierbij kan gedacht worden aan risico op omvallen van een houtopstand of vallende takken, als dan niet in geval van storm.
- de houtopstand vormt binnen nu en enkele weken een belemmering voor de bereikbaarheid door hulpdiensten.

6 Nadere uitwerking criteria Bomenlijst

De Bomenlijst bevat waardevolle bomen op zowel gemeentelijke als particuliere grond. Particuliere bomen worden enkel met toestemming van de eigenaar op de waardevolle bomenlijst geplaatst.

Op de Bomenlijst met waardevolle bomen wordt automatisch opgenomen:

- bomen opgenomen in het Landelijk Register van Monumentale Bomen
- bomen geplant als herdenkingsboom en/of ter gelegenheid van een belangrijke maatschappelijke gebeurtenis of vanuit een maatschappelijk initiatief
- bomen geplant voor educatieve doeleinden.

Daarnaast komt een boom in aanmerking voor de Bomenlijst als deze:

- potentieel monumentaal is volgens de criteria van het Landelijk Register van Monumentale Bomen, maar nu nog te jong (minimale leeftijd voor opname landelijk register is 100 jaar).
- minimaal 50 jaar oud is óf uniek is in vorm, grootte of soort ten opzichte van andere houtopstanden in de directe omgeving, én een hoge waardering krijgt op één van de volgende waarden: natuurwaarde, landschappelijke waarde, waarde voor stadsschoon, beeldbepalende waarde, cultuurhistorische waarde en waarde voor leefklimaat. Voor een uitwerking van deze waarden, zie lid 3 van deze beleidsregels.
- een veteranenboom is óf op termijn kan worden, uitgaande van onderstaande:

- o de boom vertoont duidelijke veteraankenmerken, ongeacht zijn leeftijd: rottend hout in de stam, takken of wortels, vruchtlichamen van schimmels, holtes en/of een natuurlijk reducerende kroon;
- o de boom kan en mag op deze plek op een natuurlijke manier verouderen, er wordt zo min mogelijk (boomspecialistisch) onderhoud uitgevoerd en er worden geen voedingsstoffen of bodemverbetering toegevoegd;
- o de boom staat op een plek waar verlies van dode takken en/of op termijn omvallen geen gevaar voor de openbare veiligheid oplevert óf er worden maatregelen getroffen om de boom veilig te maken, bijvoorbeeld door innemen van de kroon of afzetten van de boom;
- o de boom moet redelijk vitaal zijn, waardoor deze potentieel lang veteranboom kan blijven, door voldoende groeiruimte ondergronds en voldoende balans in de kroon;

Bomen kunnen voorgedragen worden om op de Bomenlijst te komen. Kring Groen van de gemeente bespreekt een eventuele aanpassing van de Bomenlijst en zijn hierin adviserend naar het college. Het college is bevoegd om een nieuwe Bomenlijst vast te stellen.

7 Compensatie

Volgens artikel 4:11 vijfde lid heeft het college de mogelijkheid tot het opleggen van een herplantplicht onder nader te stellen voorschriften. Nadere bepalingen rondom illegale velling en bewust dan wel onbewust zonder omgevingsvergunning schade van een vergunningplichtige houtopstand staan beschreven in artikel 4:12.

In alle gevallen waarbij een vergunningplichtige houtopstand wordt geveld of geschaad, wordt een herplantplicht opgelegd volgens de compensatietabel in Bijlage 2.

Indien redelijkerwijs mogelijk, dient herplant plaats te vinden in de directe omgeving van de gevelde houtopstand. Indien dit redelijkerwijs niet mogelijk is, wordt in overleg met Kring groen gemeente Hattem elders gecompenseerd.

In geval van illegale velling kan een boete bovenop de herplantplicht opgelegd worden op grond van artikel 6:1, lid 2 van de Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Hattem 2021.

8 Inwerkingtreding

Deze beleidsregels treden in werking op de dag na bekendmaking.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van burgemeester en wethouders van Hattem, 21 oktober 2025,

De secretaris,

De voorzitter,

Bijlage 1 Nadere uitwerking definities

- Houtopstand: een houtopstand kan levend, dood, afstervend of ziek zijn. Het betreft onderstaande elementen:
 - o Eén of meerdere bomen: een solitaire boom, boomgroep, bomenrij of laan;
 - o Een houtsingel of houtwal, al dan niet in hakhoutbeheer;
 - o Een bosje: landschappelijk bosje of bosperceel.
- Boom: een houtig overblijvend gewas waarvan de stam op een hoogte van 1,30 centimeter boven het maaiveld een omtrek heeft van minimaal 65 centimeter. In geval van meerstammigheid, waarbij geen sprake is van hakhoutbeheer, geldt de omtrek van de dikste stam op 1,30 centimeter boven maaiveld.
- Boomgroep: een groep bomen welke fysiek een eenheid vormen.
- Bomenrij: een lijnvormig landschapselement met bomen welke op regelmatige afstand van elkaar staan.
- Laan: een dubbele bomenrij, meestal aan weerszijden van een weg of pad.
- Houtsingel of houtwal: een lijnvormig landschapselement bestaande uit, veelal inheemse, bomen en struiken. In geval van een houtwal groeit de houtopstand op een aarden wal. In geval van een houtsingel is geen sprake van een aarden wal. Hakhoutbeheer kan worden toegepast, maar dat hoeft niet het geval te zijn.
- Landschappelijk bosje: een vlakvormige houtopstand bestaande uit, veelal inheemse, bomen en struiken, welke een fysieke eenheid vormen. Onderhoud bestaat uit dunning. In sommige gevallen is sprake van hakhoutbeheer.
- Velling: het kappen, rooien, verplanten of verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood, ernstige beschadiging of ernstige ontsiering van een houtopstand ten gevolge kunnen hebben, niet zijnde dunning of hakhoutbeheer van een houtopstand.
- Dunning: velling, welke uitsluitend is bedoeld als beheermaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand, niet ten dienste van houtproductie. Gericht op het bevoordelen van inheemse boom- en struiksoorten ten opzichte van uitheemse boom- en struiksoorten en passend bij het betreffende landschapstype.
- Hakhoutbeheer: het afzagen van één of meerdere bomen en struiken vlak boven maaiveld, met als doel dat de houtopstand weer opnieuw uitloopt vanuit de afgezaagde stobbes.

Bijlage 2 Compensatietabel herplantplicht

Omtrek/diameter te kappen boom ↓	Vitaliteit boom ↓	Aantal te herplanten bomen ↓
65 - 150 cm (diameter 21 - 48 cm)	slecht	1
	matig	1
	goed	1
150 - 250 cm (diameter 48 - 80 cm)	slecht	1
	matig	1
	goed	2
> 250 cm (diameter > 80 cm)	slecht	1
	matig	2
	goed	3

Let op! Voor bomen met een verhoogde beleidsstatus (Bomenlijst) wordt alleen in uitzonderlijke gevallen een kapvergunning afgegeven, bijvoorbeeld in geval van zwaarwegend maatschappelijk belang (veiligheid of grote maatschappelijke opgaven). Bij noodzakelijke kap van een waardevolle boom die op de Bomenlijst staat, wordt altijd in overleg herplant.

Uitgangspunten herplant:

- Wordt naast één of meerdere bomen ook bosplantsoen verwijderd, dan verwachten we ook herplant van het oppervlakte bosplantsoen.
- Er worden bomen van minimaal maat 16-18 cm (omtrek) en bosplantsoen van minimaal maat 60-80 cm (lengte) herplant.
- Bij herplant van een boom worden minimaal 2 boompalen met boomband geplaatst bij de nieuwe aanplant.
- Herplant volgens het principe 'de juiste boom op de juiste plek':
 - o Bomen en/of bosplantsoen moeten passen bij de standplaats en groeimogelijkheden op de betreffende plek.
 - o Te herplanten boomsoort en/of bosplantsoen altijd in overleg en naar advies van Kring groen gemeente Hattem.
 - o In geval van kap van een uitheemse boomsoort, wordt bij voorkeur een inheemse boomsoort teruggeplant.
 - o In geval van kap van een regulier groeiende boomsoort (eik, beuk, linde, esdoorn) moet in principe een regulier groeiende boomsoort teruggeplant worden, wordt een snelgroeiende boomsoort (wilg, els, populier, berk) gekapt, dan volstaat herplant van een snelgroeiende boomsoort.
- Herbeplanting vindt plaats binnen 2 jaar na de kap, niet geslaagde herbeplanting moet binnen 1 jaar vervangen worden.
- In principe wordt dezelfde boomgrootte (1^e, 2^e, 3^e grootte) herplant. Is dit redelijkerwijs niet mogelijk dan wordt in overleg met Kring groen gemeente Hattem en met goede onderbouwing gekozen voor een alternatieve herplant. Bijvoorbeeld: in plaats van 1 1^e grootte boom 2 bomen van een kleinere boomgrootte, herplant met een combinatie van bomen en bosplantsoen, herplant met een grotere maat boom.

- In principe wordt bij herplant gekozen voor een boom die – op termijn – minimaal hetzelfde boomkroonvolume bereikt als de te kappen boomsoort.
- Bij kap van een waardevolle boom van de Bomenlijst worden in principe dezelfde compensatieregels gehanteerd als bij reguliere bomen, maar in een aantal gevallen is herplant van meerdere bomen of inheemse soorten niet wenselijk. Hieronder een aantal gevallen waarin bij waardevolle bomen afgeweken kan worden van de compensatieregels. Het gaat hierbij om maatwerkadvies vanuit Kring groen gemeente Hattem, waarbij altijd een duidelijke onderbouwing nodig is.

Voorbeeld A:

- o *Kapaanvraag: vitale karakteristieke solitaire beuk op zichtlocatie, maat 250 cm (omtrek)*
- o *Compensatieregels: herplant van 2 bomen, liefst inheems, maat 16-18 cm (omtrek)*
- o *Maatwerkadvies: herplant van een dikkere boom op dezelfde plek, bijv. maat 35-40 cm (omtrek), als nieuwe markante waardevolle boom*

Voorbeeld B:

- o *Kapaanvraag: vitale herdenkingsboom in park, uitheemse boomsoort vanwege karakteristieke bloei en groeivorm, maat 200 cm (omtrek)*
- o *Compensatieregels: herplant van 2 bomen, liefst inheems, maat 16-18 cm (omtrek)*
- o *Maatwerkadvies: herplant van dezelfde uitheemse soort, herplant van een dikkere boom op dezelfde plek, bijv. maat 20-25 cm, als nieuwe herdenkingsboom met dezelfde karakteristieke kenmerken.*